

Cijena je na godinu Objavitelju Dalmatinskomu i Smotri Dalmatinskoj za Zadar kr. 6; za Austro-Ugarsku kr. 8;

primaju

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

Pisma i novce treba šiljati "Uredu Dalmatinskog Objavitelja u Zadar" Za uvrstbu Oglasa u zadnju stranicu valja se obratiti Tiskarni

Prezzo d'associazione per un anno: Pell'Avvisatore Dalmato e la Rassegna Dalmata per Zara cor. 6; per la Monarchia A.-U. cor. 8; per l'Avvisatore Dalmato soltanto, per Zara cor. 3; per la Monarchia A.U. cor. 5; per la Rassegna Dalmata soltanto, per Zara cor. 3; per la Monarchia A.-U. cor. 5. Semestre e trimestre in proporzione. Un singolo numero dell'Avvisatore Dalmato costa cent. 6; un singolo numero della Rassegna Dalmata cent. 6. Numeri arretrati cent. 20. Domande d'abbonamento senza il relativo importo non vengono prese in considerazione; domande per inserzioni non accompagnate da un'anticipazione corrispondente, vengono restituite. — Abbonamenti ed anticipazioni si spediscono mediante assegno postale. — Manoscritti non si restituiscono. — Lettere non affrancate si respingono. Corrispondenze e denari sono da indirizzarsi all'"Ufficio dell'Avvisatore Dalmato in Zara". Per l'inserzione degli Avvisi nell'ultima pagina rivolgersi alla Tipografia

SI PUBBLICA AL MERCOLEDI ED AL SABATO

Ratni položaj

U karpatskoj bici, poslije velikih i trajno osjetljivih poraza Rusa u zapadnim odsjecima fronta, intenzivna borba zahvaća to više istočnu stranu. Megjutim, promijenivši polje svojih taktičkih pokušaja, Rusi su imali isto tako malo sreće, kako svojim posljednjim pokušajem provale dalje na zapad, radi kojeg su se toliko naprezali. Bojevi, o kojima je bila riječ u zadnjem dnevnom izvještaju našeg generalnog šta-. ba, bili su se u području vrela rijeke Stryja, dakle na sjever karpatske kose u prostoru, kojemu su mejaši na zapad željeznica Ungvar-Sambor koja vodi preko Uzsočkog klanca, na istok željeznica Munkacs-Stryi koja prevaljuje Beskidsko sedlo. Ova posljednja pruga ide, na galičkoj strani karpatskog obronka, Oporskom dolinom, dok cesta, koja uz nju ide, prevaljuje planinu dalje na zapad, da se pak priključi željeznici prešavši Tucholsku i Oravsku dolinu naprema Skolu. Još dalje na zapad teče tim prostorom gornji tok Stryja u sjevero zapadnom pravcu. Na svim trima linijama, u Oporskoj dolini, na cesti što vodi preko Tucholke i na toku Stryja bijahu se 10 o.m. žestoki bojevi. Na oba krila ovog odsjeka, dakle u pravcu rijeke Stryja i Oporske doline Rusi su svojim poznatim načinom preduzimali jakih provala; ali i ovdje, kao i na mnogim drugim tačkama bojnog fronta, njihove neprekidne navale u masama skršile su se na vješto odbranjenim pozicijama naših i njemačkih četa. Za to vrijeme drugi djelovi njemačke južne vojske, koja se bori u Karpatima, pregjoše u sredini odsjeka na ofenzivu, provališe uzduž ceste preko Tu-' toga gradića, oko koje se odavna toliko borilo.

nuti. Cak i tamo, gdje su mislili da su nešto žavanje i zatvaranje staraca, bolesnih žena i dje- ko uistinu može sebi prisvajati, da se u tom teškom prostora zauzeli, odmah bi se vidjelo, da to nije niti moglo trajati niti je ikako moglo uticati na otpornu snagu saveznika. Dok naprotiv gubici, što su Rusi pretrpjeli u svojim ljutim navalama na mase, čisto ne mareći za sadašnje mjesne dogagjaje, uvećavaju se iz dana u dan strahovito.

Naši su neprijatelji nekad govorili o nekoj strategiji istrošivanja, kojom da se morala skršiti snaga obiju centralnih država. Ali sada regbi baš, da taj metod primjenjuju na sebe same. Tako čine sada i Francuzi svojom ofenzivom na istočnom dijelu zapadnog ratišta. Ima već više dana, da oni nastoje razbiti gustim masama njemačke položaje; ali svaki dan se dogodi, da francuske snage pretrpe najtežih gubitaka, a da se naprijed ne maknu. Francuske se čete neprekidno bacaju na uništujuću vatru njemačkih frontova. Onomadne sasredila se francuska energija na prostoru izmegju Orne i visova na Meuse-i, dakle na istok i jugo istok Verdun-a, dok su njihova naprezanja iz prostora oko Toul-a protiv njemačkog fronta St. Mihiel-Pont-á-Mousson vidljivo popustila, a to jamačno poradi tu pretrpljenih neuspjeha. Ali i provala iz Verdun-a svršila je sa teškim porazom Francuza; svi su se njihovi napadi razbili pred njemačkom vatrom. Regbi da dvojaku francusku ofenzivu iz prostora oko Verdun-a i Toul-Nancy-a ima da zateče ista sudbina kao prijašnji pokus prodiranja u Champagne.

Crvena knjiga.

Povrede megjunarodnog prava protiv Monarhije. Reč, 9. Danas saopćena Crvena knjiga sadržava cholke i oteše neprijatelju poziciju na sjever zbirku dokazala u pogledu povreda megjunarodnog prava od strane država, koje su zaraćene s Monarhijom. U uvodnim primjedbama ove zbirke, koja ima

ce, protive najelementarnijim dužnostima čovječnosti. Baš jedan francuski pravnik našao je za tako postupanje riječi: "Neobranjenim gragjanima neprijatelja nanijeti zla bez silna povoda, znači pasti iznovice u varvarstvo".

Za povrede ratnoga prava navedeni dokazi, koji su doduše upravo neznatan broj prema povredama što su se zbilja dogodile, pokazuju nam, da se jedva može naći koji zakon ratnoga prava, koji neprijateljske čete nijesu više puta prekršile. Uz brojne slučajeve upotrebljavanja zabranjenih naboja, uz nepoštovanje Haaških odredaba o zakonima i običajimi kopnenoga ratovanja i Ženevske konvencije, nižu se strašne grozote, koje su počinile čete i pučanstvo Srbije i Crne Gore.

Broj pripadnika Monarhije, koji su još pridržani u neprijateljskim zemljama, dostiže na hiljade. Premda neposredno nijesu poznati dogagjaji, koji se osobito zbivaju u onijem područjima Monarhije, koje je neprijatelj zaposio, ipak se na temelju vjerodostojnih izvještaja inozemne dnevne štampe dade ustanoviti, da su se tamo slučajevi teške pravne povrede desili u ka engleskih okupacijskih četa pod prijetnjom brahihiljade slučajeva

Doista je neizbježno, da se u sklopu tako silnih vojnih masa, kakve je podigao sadanji rat, dogagjaju različite pogreške protiv megjunarodnog prava; usprkos tome, ipak je teško razočaranje, da baš čete i vlasti one države, pod čijom egidom je Haaška konferencija preustrojila i usavršila ratno pravo, mimoilaze te ugovore i dapače ne štuju ni onih odredaba, koje su bile ugovorene glede zaštite života, | poštenja, slobode i vjerskog osvjedočenja mirnih gragjana, pak u interesu znanosti i umjetnosti. Stalno se rata. Zaiste ni Francuska, Engleska i Rusija nijesu mogle misliti, da će se njihovi afrički i azijski podanici držati odredaba megjunarodnog prava, te stoga evropskog megjunarodnog prava, kada dovode divlje i poludivlje ljude protiv četa evropskih vlasti.

ske i Engleske, koje nemaju nikakve pravne osnove a koje se tiču položaja Maroka, Egipta i Cipra, kao i štovanje pomorsko-pravnih načela, koje je, da se tako | cuskoj, Rusiji i Srbiji, a sadržava komade 38 do 73. reče, formalno dovedeno u sistem. Mora se naznačiti To su ponajviše zapisnici priposlani Ministarstvn iz kao zločinstvo protiv prava, veli se dalje, kada se neprijateljske vlasti usu juju zamisliti da izvrgnu gladi čitavo pučanstvo velikih država. I ne čini se manje zločinačkim, kada neprijateljske Vlade trpe do sada u povijesti nečuveno djelovanje lažljive razdražljive štampe, ako je dapače nijesu i same podupirale. Baš se na to djelovanje imaju u većini slučajeva svesti oni divlji izgredi, kojima su pale žrtvom hiljade nedužnih i neobranjenih ljudi. Napokon se veli u uvodu: Ako ovi dokazi, koji će se još nadopuniti, ni približno ne pružaju slike zakopavanja megjunarodnog prava, koje je tijekom nekoliko mjeseci uništilo toliko nada, ipak će oni možda biti u stanju, da onima, koji su sačuvali nepristranost suda, otvore oči i da vide ko nosi odgovornost za to, da je rat, koji su naši neprijatelji izazvali eda unište mirna i idealna kulturna dobra naprednih naroda, razriješio veze prava i kulture i

hrvanju bori za slobodu i čovječnost.

Prvi dio zbirke, koja u svemu sadržava 145 spisa sa prilozima, govori o postupanju sa austrijskougarskim diplomatskim službovnicima od strane vlasti neprijateljskih država. Ovdje valja istaknuti jedan izvještaj diplomatskog agenta i generalnog konzula u Tangeru, iz kojega proizlazi, da je on sa drugim članovima agencije pod pratnjom maročkih vojnika, a da mu nijesu dali ni toliko vremena da pribavi sebi novaca i da inače rasporedi što je nužno, bi otpremljen na brod "Cassad", gdje je zatekao njemačkog poslanika i njemačkog dragomana, s kojima se postupalo na isti način. Mnoštvo urogjenika od mnogo stotina glava moglo je na velikom trgu pred Poslaništvom promatrati prizor, kako je predstavnik njemačkoga Cara formalno bio uhapšen i odveden na ratnu lagju.

Iz jednog izvještaja o izgonu austrijsko-ugarskih zastupničkih vlasti iz Egipta, proizlazi, da je egipatski Ministar izvanjskih posala kod austrijsko-ugarskog predstavnika radi izgona, koji mu je od zapovjednijalne sile saopćen, prosvjedovao i izjavio, da tu nije po srijedi diplomatski čin egipatske Vlade, nego zaključak engleske vojne Vlasti, no da egipatska Vlada nije u stanju da zapriječi izvedenje.

Drugi dio zbirke sačinjavaju komadi 8-37, koji se tiču postupanja sa austrijsko-ugarskim konzulatskim službovnicima. Prema istima su konzuli, dotično njihove osobe u raznim ruskim i francuskim gradovima djelimice zatočeni, djelimice uhapšeni, dotično spriječeni u njihovu saobraćaju sa svojom starijom vlasti, djelimice izagnani, te uz najveće veksacije ili povod tome može potražiti u upotrebljavanju četa, otpravljeni ili zatočeni, te tek poslije diplomatske inkoje jednostavno nemaju smisla za granice vogjenja | tervencije pušteni na slobodu. Broj 26 govori o povjesti muka vicekonsula v. Höffingera u Petrogradu. koja je već poznata iz saopćenja dnevne štampe. Isti je bio uhapšen, pak zatočen u guberniju Vologda. rade nedvojbeno i protiv svog boljeg znanja, protiv | Postupalo se pak s njime na najnedostojniji način. I sa sustrijsko-ugarskim konzulom u Kijevu, barunom Heimom, koji je sa pisarničkim osobljem uhapšen i U avoju npućuje se uz to na odredbe Francu- u društvu najtežih zločinaca poslan u Kursk, takogjer se postupalo na najbrutalniji način.

Treći dio zbirke posvećen je postupanju sa na povrede prava neutralnih država, pak na nepo- austrijskim i ugarskim državljanima u Belgiji, Franvanjskih posala ili našim izvanjskim predstavništvima, pak pisma, koja sačinjavaju takogjer dokumente o postupanju, koje se protivi svima pravilima megjunarodnog prava, a često je užasno brutalno i nedostojno ljudi, kome su bili izvrgnuti nedužni pripadnici Monarhije od strane vlasti i pučanstva, koje je bilo razdraženo lažnim vijestima i neprijateljskom propagandom. Osim tužaba u pogledu nedovoljne i loše opskrbe, koje se uvijek opetuju, i radi zlostavljanja, bestemeljnih kazni zatvorom, kojima su mlade djevojke, dapače u samoj Francuskoj (br. 50, zbirke) bile izložene, Prilog 1 komadu 65, zbirke, sadržava zapisnik o dogogjajima u zarobljeničkom taboru na otoku Man, koji su doveli do poznate pobune, pri kojoj je 7 osoba ubijeno, 25 teško a 10 lagano ranjeno. Mišljenje, da grozne ozlede pojedinih zatočenika potječu od dumdum naboja, potvrgjena je od jednog gradačkog liječnika, koji je tamo zatočen.

di Cor. 8. strinche, Italiane e . 125.000, in rate telle Cor. 2 ecc. ssi e in Conto Corpreavviso, verso un

- Fantina Kata 1

a ud. Ika 1

loa 2 Mirković 0:20 — Mirković tò ud. Perina 20

tin 1 - Morović 0 -- Karamarko

0 — Karamarko

Saina Marija 0:30

:40 - Milat Ive 1

Kata 0:80 Ba-

0:20 — Baričić

Ferrari in Zara

& NIPOTE

di effetti pubblici

condo il listino di

tore di pegao 41/2

Obbligazioni pro-

e di pegno 4120

le di Budapest. -

a di risparmio de

roviario Bulgare

ferroviarie della

arte di Valore al-

pagamento a rate

ttà di Vienna 1874

e mensili di Cor 20

3º/0. Vinc princ.

1858. Vinc. princ.

berese 4º/0. Vinc.

hi 400. Vnc. princi.

nsili di Cor. 10.

li Cor. 10.

di Cor. 20.

— ZARA

(Slijedi).

Liska Mara 1

Morović Vodopija Bo-Barbaroša Ja-

0:60

principali piazze le operazioni d'inichieste dei propri

Obbligazioni contro mortizzazione, alle lite.

Incendi, Vita, Acuale Agenzia Prinnerali di Trieste.

ONICA

ograničenim

D. 1902.

jižice i na one ajmanji je ulog nelera) sedmično;

žice od 1 krune tkaz po pogodbi. vršeći sve naloge lovi po pogodbi. ukovanje, uz na-

veznicu ili u ternog osjeguranja. ga papira od vrinovca. od vrijednosti i

jednosti, čekove, novae uz najpo-

svih vrsta papira

enju podložne pabitka pri vučenju. izvan Monarhije. RZO, TAČNO

Na tom mjestu cesta mora da savlada dosta visoku poprečnu uzvisicu, da se pak s onu stranu spusti u Oravsku dolinu. Ovu poziciju koja zatvara onuda prolaz, a čija je važnost, radi svog naravnog položaja, bila povećana tehničkim pojačanjima, Rusi su još od početka februara uporno branili. Ali unatoč najljućem otporu bili su i otole izbačeni. Ne samo, dakle, da Rusi nijesu toga dana ništa stekli, nego su i nešto izgubili : izgubili važnu poziciju, tisuće mrtvijeh i ranjenijeh, 2150 zarobljenika, 15 mitraljeza i drugog ratnog materijala. No to je samo jedan od tolikih dana što na Karpatima

PABIRCI

Kako su Francuzi postupali s Ministrom za

Hrvatsku grofom Pejačevićem

dor grof Pejacsevich nalazio u francuskom kupa-

tilu Vichy, kada je buknuo rat izmegju nas i Fran-

cuske, pa da su ga francuske vlasti isprvice bile

zatočile u samom Vichy-u, a kasnije u Carnas-u na

poluotoku Quiperonu. Sto je Ministar proživio za

toga vremena, pripovjeda vrlo opširno u "Neue Freie

Presse" jedan njegov drug u nevolji, pravnik iz

Lavova, koji je kasnije bio pušten iz zatočenja. On

redarstveni povjerenik u Vichy-u nije propustio u

svojoj službenosti, da me već drugoga dana mobili-

zacije glavom potraži i da mi saopći živom gesti-

kulacijom svoju odluku, da ne treba da mislim da

mi kao austrijskom podaniku valja ostaviti Francusku,

već da moram izrabiti njezino gostoprimstvo i pro-

grofa Pejacsevicha. Poslije nego bijah upitao, ko je

taj elegantno odjeveni gospodin visokoga uzrasta, koji

je poput mene tražio najzabitnija mjesta velikoga

parka u Vichy-u i u kome sam odmah razabrao

svoga supatnika, jednom zgodom obratim se grofu

na njemačkom jeziku. Grof me pogleda začugjen, pak

mi nijemo stisnu ruku. U tom smo času oba osjećali,

redarstveni prefekat i da sada obojica imamo dosta

Izgleda da ćemo prezimiti u Vichy-u. Grof Pejacsevich, koji je stanovao isprvice u "Hotelu Ambassa-

deur", preseli se u "dependence" hotela. Tu je nasto-

Jao skratiti sebi vrijeme čitanjem i šetnjom. Nas smo

se dvojica redovno šetali zajedno na jesenjem suncu,

misleći na zimu, koju ćemo ovdje sprovesti daleko

Od grofa sam doznao, da je i njega pohodio

da smo gragjani jedne i iste države.

dužiti svoj boravak u Vichyu do svršetka rata.

"Moj položaj doista nije bio najružičastiji. Dobri

U to sam vrijeme prvi put vidio u Vichy-u

pripovijeda ovo:

od svojih.

četiri dijela, uppćuje se, da su pri postupku, koji su pretrpjeli diplomatski i konzularni službovnici Monarkije od strane vlasti neprijateljskih država, po srijedi povrede najprimitivnijih načela gostoljublja, koje je lapače sveto i narodima najnižeg kulturnog stepena, i to u tolikoj mjeri, koja se nikada nije doživjela, pri čemu se kao osobito otegotno mora označiti, da se protupravni izgon i uhapšenje često dogodilo još prije nego li je nastalo ratno stanje.

O postupanju koje se takogjer većim dijelom upotrijebilo prije početka rata, protiv austrijskih i ugarskih državljana u neprijateljskim zemljama u uvodnim primjedbama veli se

Kada bi se i dopustilo, da se u izviesnome smislu dade opravdati, što se na vojnu službu obvezani pripadnici protivnika priječe da sudjeluju traje krvavo rvanje. Ali nijednoga od tih dana u ratu, ipak se načini, koje su vlasti neprijatenijesu Rusi išta stekli što bi zaslužilo spome- tjskih država pri tome upotrijebile, a osobito zadr-

Ja sam trijebio laži iz francuskih ratnih vijesti, a često smo se od srca smijali, kada je n. pr. stajalo, da je Garros oborio " 'eppelina", u kome se nalazilo četrdeset njemačkih generala. Sto se tiče ubijenih njemačkih generala, oni su pravi kavaliri; za jednoga Poznato je da se Ministar za Hrvatsku d.r Teoili dvojicu se ne gleda.

Na 3 septembra pade Lavov. Francuske su novine već od rana jutra javljale njegov pad. Za mene je bio udarac, kada sam čuo, da je pao moj rogjeni grad; ali me je grof tješio svojom čvrstom vjerom u konačnu pobjedu.

Jednoga se dana zaustavi pred mojom kućom automobil. Redarstveni povjerenik izagje i strogo mi zapovjedi da spremim svoje stvari, jer da moram poslije podne ostaviti Vichy, a do toga doba da se ne usudim izaći iz svratišta, jer bi me inače morao uhapsiti i otpremiti u zajednički zarobljenički tabor u staroj školi u Rue de la Gare. Ja sam se nesretnik usudio upitati svemoćnoga povjerenika, kuda vodi to moje putovanje. To ga je razbjesnilo, pak mi rgjavom njemštinom odvrati: "Ti si htio rat! Sad ga imaš! Vama uhodama treba pokazati !" Nekoliko časova poslije toga telefonirao sam grofu Pejacsevichu. On mi javi, da je i njega pohodio redarstveni povjerenik i da se čudi njegovu osornomu ponašanju. Ipak mu se čini, reče, da je po srijedi naše izručenje u Austriju. Ja naravno nijesam htio kvariti grofu njegovih obmana; ali sam vidio, gdje mi pred prozorom šeće oružnik.

Kada smo se poslije podne sastali na željezničkoj stanici, obojica smo znali, da putu emo u jedan zarobljenički središnji tabor.

Vozili smo se u pratnji jednoga francuskoga ustaškog časnika do Moulina, neko dva sata o I Vichy-a, gdje smo promijenili vlak. Dva dana i dvije noći vukli su nas surovo, a prosto nama nepoznatim pravcem. Nijesmo jeli puna 24 sata, jer nam je bilo strogo zabranjeno izaći iz željezničkih kola. Kada se napokon vlak dosta dugo zaustavio na jednoj stanici, grof zatraži kategoričkim načinom, da mu se dopusti nabaviti jela u restauraciji. Ja sam nestrpljivo

gledao, kako je grof pošao u restauraciju; no on se za čas vrati praznih šaka, jer mu je gostio ničar uskratio jelo sa obrazloženjem da se ne daje ljudima, koje čuvaju oružnici

Napokon vlak stiže u odregjeno mjesto. Bi nam zapovjegjeno, da ostavimo vlak, pak smo složeni u redove "quatre à quatre" udarili potem u šumu. Ja sam, prestrašen ovim tajanstvenim kretanjem, šapnuo grofu u uho: "Sada će nas sve po prijekom sudu strijeljati." Grof mi odvrati smiješeći se: Moja bi zadnja želja pred smrt bila samo topao zajutrak."

Nakon četrdeset časova hoda spazismo jednu zgradu. Bio je stari samostan. Ugjosmo kroz željezna vrata, koja se za nama zatvoriše. Napokon se nagjosmo u zarobljeničkome središnjemu taboru u Kerloisu u Bretagne. U refektoriju samostana dočeka nas oružnički časnik, izvuće iz džepa popis i, pročitavši nekoliko imena a megju tima i moje i grofovo ime, odredi nam sobu broj 37 u prvom katu. Kada smo se našli u svojoj sobi, pogledali smo se i počeli smo se smijati. U jednoj čeliji od nekih pet četvornih metara ležala je na neopranu podu razderana slamnjača, i ništa više. Izbijena okna, paučina, iskrutane stijene : sve to je davalo ćeliji čar razbojničke špilje. Grof Pejacsevich ne prozbori ni riječi; sjede na pola napunjenu slamnjaču, i pričini mi se, kao da nesto čeka. Do nekoliko časova reče:

"Da sam bio u Vichy-u bez prava, to sam posve dobro znao, ali da sam izvrgnut samovolji redarstvenog povjerenika, to mi ne ide u glavu. Mora da je zabuna; čekajte samo, sve će se razbistriti. Ta valjda nas neće ovdje ostaviti da spavamo na truloj slami."

Jedva je grof izrekao ove riječi, kada se otvoriše vrata, a u sobu stupi sergent. On nas omjeri, pak reče grofu:

"Vi ste "senior" u ovoj sobi. Vaša je dužnost, da svaki dan uredite sobu. U jutro imate da pometete mjesto pred vratima i na hodniku i uopće da se brinete za čistoću. A sad dogjite, da uzmete kruh za sebe i za druge."

mladi Saksonae, koji je imao kolajnu za hrabrost, koju je stekao u legiji stranaca u Maroku.

U Kerloisu smo proboravili 12 dana i dvadeset neprospavanih noći ne svukavši za cijelo to vrijeme odjeće. Grof je Pejacsevich ležao kraj mene na slami. On je silno trpio na želudcu i jetrima. Kraj svega smo nastojali, da vanjštinom pokažemo, da smo ljudi. Na jutarnoj su nam toiletti šalice za jelo služile umivaonicima, a tražili smo da pomognemo jedan drugome. Ja sam trao grofa kolonskom vodom, a on mi se oduživao vodom za usta.

Devetoga dana našeg boravka u Kerlois stigao je prefekat iz Bannesa. Posjetio nas je u našoj ćelijici. Obratio se grofu Pejacsevichu riječima: "Što ste?" - "Ministar," odgovori grof. -- "Tako, pa ko Vas je imenovao?" reče obrazovani prefekat. "Car austrijski i kralj ugarski." Prefekat se nešto zamisli, pak reče na to: "Ako imate novaca i ako hoćete da plaćate na dan 8 franaka za Vašu opskrbu, onda možete ovih dana otputovati u Carnac".

Kada je prefekat ugledao mene, izderao se na me: "Pa što si ti?" "Slušatelj prava iz Lavova," odgovorim preplašeno. "Ne laži!" poviče vjerni sluga Republike. "U Lavovu nema sveučilišta." Nastade grobna tišina. Uto mi sunu u glavu nesretna misao. Izvučem svoju legitimaciju sveučilišta u Lavovu, te je smiješeći pružim prefektu. No tijem sam pogoršao položaj. Na legitimaciji bila je slika moja još iz vremena, dok sam bio gimnazialac, a na kojoj sam bio naslikan u galičkoj gimnazijskoj uniformi. Prefekat mi se za korak približi: "Vi ste časnik! Vi ćete biti odmah odvedeni u tvrgjavu Gronion!"

Ja sam zanijekao i ustvrdio, da sam slušalac prava. Grof se Pejacsevich umiješa u stvar, te je nastojao dokazati prefektu, da nema pravo. To ga je uvrijedilo. Zatražio je od mene postenu riječ. da nisam časnik. Pošto mu je dadoh, dopustio mi je da zajedno s grofom Pejacsevichem krenem u Carnac.

Za našeg boravka u Kerloisu Francuzi su živo širili za stupanje u legiju stranaca. Prefekat, koji nas Na sreću se grofu našao odmah zamjenik, jedan i je ondje tri puta posjetio, regbi da me baš uzeo na

Četvrti dio govori o povredama ratnoga pra- (megju njima i općinski sudac, bili pod prijetnjom va od strane Rusije i Srbije i sadržava mnogo fotografija, o nabojima, koje ratno pravo zabranjuje. prije i poslije njihove upotrebe, od kojih su najinteresantniji deformirani naboji s niklastim oklopom i sa izrazitim učinkom dumduma. Taj dio zbirke sadržava usve 71 komad, megju kojima se nalaze i službene dojave i zapisnici o groznim zlostavama ranjenih, o nečovječnom postupanju sa bolesnicima u bolnicama i o groznom sakaćenju palih vojnika.

Komad 128 govori o groznim mukama jednog husarskog potčasnika, kome su Srbi odsjekli podlaktice, a svezali nadlaktice, i u tom stanju posagjen na konja, koga su u divljem skoku otjerali. Drugome momku učinjeni su zarezi u porebrici s obe strane, kroz prsi provučen konop i isti tako obješen, a zatim ispod njega potpaljena vatra. Drugi su momci nabodeni na bodove i tako nošeni naokolo. Još se izvješćuje o zasjednim napadajima srpskih komita, žena i djece. O Crnogorcima se izvješćuje, da su osim pucanja na zdravstvene stanice počinili bezbroj sakaćenja na ranjenim i mrtvima. U zbirci napomenuti od Rusa u Bukovini počinjeni slučajevi grozote, plačkanja, pustošenja, djeljmično su već poznati iz prije objavljenih saopćenja, kao i to iz nedavnih ustanovljenja rumunjskih listova.

Njemačka bijela knjiga

Carska njemačka Vlada objavljuje autentični materijal o grozotama, što su počinile ruske čete prema njemačkim osobama gragjanske ruke i njemačkim ratnim sužnjima.

Spomenica je popraćena ovim uvodom:

Ruske su čete u sadanjemu ratu počinile grozota, koje se ne dadu dovesti u sklad sa zahtjevima čovječnosti kao ni s običajima civilizovanih naroda, te se način njihova ratovanja prikazuje upravo varvarskim. Ove su grozote bile uperene protiv mirnog pučanstva u zaposjednutim njemačkim područjima kao i protiv njemačkih vojnika, koji su se protiv njih borili u čestitoj borbi, a koje je zadesila nesreća, da su dospjeli u njihovo sužanjstvo.

Prema priloženome materijalu nije možda riječ samo o pojedinim surovostima i nasiljima, već su se na toliko mjesta i kod toliko djelova četa pojavile grozote pravoga životinjstva, da se bez sumnje čini, da je velik dio ruske vojske prožet duhom nečovječne okrutnosti. Iz velika broja poznatih slučajeva navode se u prilogu samo oni, koji su utvrgjeni službenom istragom i zakletvom, ili službenim izvještajima. Ovi se slučajevi mogu megjutim smatrati samo kao izbor pravih grozota, koje su se desile u nebrojenim slucajevima.

Čitavu je svijetu poznato, da uslijed varvarskog ratovanja nusa nekada cvatući krajevi istočne Pruske pružaju danas sliku pustoši, da su čitava mjesta popaljena i opustošena, da su mirni stanovnici, eda se spase od razbojstva, pobjegli i da su morali napustiti svu svoju imovinu. Prema službenom utvrgjenju u prvoj su i drugoj svojoj provali Rusi u istočnoj Pruskoj na hiljade muškića, ženskih i djece silom odvukli i na hiljade ih umorili, oko 20.000 kuća uništili ili popalili, oko 80.000 stanova prigodom same druge provale opljačkali i opustošili. (Prilog 1.) 1 posljednje rusko preduzeće protiv Memela pokazuje se kao pusto robljenje, popraćeno sramotnim činima sviju vrsta. (Prilog 2.) Koja su silovanja i okrutnosti stanovnici posebice morali da pretrpe, o tom svjedoče svojom groznom rječitošću priznanja, što su iznesena u prilozima.

Na svaki način, ruske su čete, što se dade zamisliti, krale, robile, pljačkale ili naumice uništavale pokretnine i siromahá i bogatašá. Marva i zalihe životnih namirnica uzimale su se bez plaće ili prethodnog izdavanja namirnica. Muškići i ženske morali su dati svoju posljednju paru ruskim vojnicima, koji su lakomi na novac. Stanovi su bili pretraženi i u njima se pljačkalo: sto je mnogima pak u oči upadalo bilo je to da su razne čele uzastopce činile to. Napokon su bez ikakva smisla i svrhe popalili kuće, gospodarske zgrade i zalihe životnih namirnica i time ih uništili Pučanstvo, a i ženskinje i djeca, bilo je zlostavljano zbog ništavnih razloga ili uopće bez razloga, i ako su svi činili što su god mogli samo da zadovolje želje ruskih vojnika u pogledu ukonačivanja i opskrbe. Ova su se zlostavljanja katkad počinjala upravo izabranom okrutnošću. Tako su u jednom slučaju muški stanovnici jednog čitavog mjesta, a

smrti bičevani. Na bjegunce se bezobzirce pucalo. No prije svega poubijalo se mnogo mirnih gragjana bez ikakva povoda, djelimice i uz grozne muke ili opet u prisutnosti rogjaka. Mladi ljudi, koji nijesu ništa počinili, bili su ustrijeljeni samo zato što su bili vojni obvezanici. Jedan prijevoz bjegunaca bio je napadnut.

Muškiće bi odijelili od žena i ubili bi ih bez ikakva postupka. Jedan nadšumar, koji je pratio prijevoz njemačkih konjanika, bio je zarobljen od ruskih četa i odveden pred generala Rennenkampfa, pa je tobože prema zloglasnoj zapovijesti generalovoj da se imadu svi njemački šumari poubijali, bio naprosto ustrijeljen. Brutalni bijes ubijanja ruskih vojnika nije se zadržavao, ni pred sam m starcima, ženama i djecom. Osobito je težak slučaj umorstva jedne male djevojčice od dvije do tri godine. Užasno je, kako je jedna čitava obitelj pala žrtvom bijesu ruskih vojnika. Muža su pribili čavlima na stô, a dijete na vrata; ženi su odrezali prsi, a donje tijelo rasporili. U drugom jednom slučaju pribili su na stô muža sa ženom i sjednim muškim djetetom, tako da su poginuli od gladi i od gubitka krvi.

Bezbrojni su napokon i slučajevi bestijalnog silovanja djevojaka i žena. U više se slučajeva desilo, da su ove jadne žrtve bile uzastopice silovane od više vojnika i djelimice od njih zaražene spolnim bolestima.

Zene u blagoslovljenom stanju pale su žrtvom ovim životinjskim nagonima. Pa ni same starice preko 70 godina nijesu bile poštegjene. Jedno malo djevojče od osam godina bilo je uzastopice silovano od dvojice ruskih vojnika. I časnici su se dali zavoditi na ovakova nedjela.

O grozotama, koje su ruske čete počinile na njemačkim sužnjima, dalji prilozi pružaju razumljivu sliku. U brojnim slučajevima zasužnjeni njemački vojnici bili su orobljeni, ispljuvani, ili inače zlostavljan bez ikakva razloga. Jedan je ruski časnik zaprijetio njemačkim vojnicima, koji nijesu htjeli svojih odati, da će ih poubijati; i u istinu jednoga je dao ustrijeliti. Ruske su čete zatvarale sužnjeve u uske zemljane rupe, ispred svoga topovskoga položaja s očitom namjerom, da ih njemačka vatra ubije. Kozaci bi zasužnjenim njemačkim vojnicima, jašući kraj njih, posmicali glave, a druge bi opet teško ozlijedili ili ih osakatili, odrezavši im uda. Jedan njemački sužanj bio je na najbrutalniji način privezan, eda tu umre od gladi. U jednom hambaru bila su tri husara obješena sa glavama prama dolje. I nagjeni su odrezanih nosova i ušiju. Očito je, da su morali umrijeti uz grozne muke

Ruske horde nijesu zazirale ni od varvarskoga sakačenja i ubijanja njemačkih ranjenih vojnika. Tako bi ranjenicima otrgli povoje, da se iskrvave ; drugima bi iskopali oči, odrezali jezik, uši, prste i noge, ili bi im razbili glave. U raznim su slučajevima grozote primale obilježje gjavolskih muka. Tako su jednom lagano ranjenome, koji je bio bodom od puške kroz usta pribijen na drveni pod jedne verande, oguljeni dijelovi mesa na podlaktici od lakta pa sve do ruke, a prsti sve do kraja ruke bili su mu prorezani. Drugi jedan ranjenik, koji je zadobio ozledu na lubanji, bio je u jednoj staji tako svezan s teletom, da se životinja pri svakoj kretnji morala svojim žvalama dotaći razgaljenoga mozga.

Najgroznija je pak jedna zapovijest vrhovne ruske vojne uprave, u kojoj se veli, da se pri navali imaju svi muški stanovnici u djelatnoj dobi do deset godina tjerati pred kolonama, što su todregjene za juriš. Ova grozna zapovijest, kojom je ruski vrhovni zapovjednik za vječna vremena osramolio svoje ime, očito je bila izdana s namjerom da njemački vojnici, suzbijajući rusku navalu, moraju najprije da ustrijele svoje zemljake.

Justar Nikola, narednik, pj. r. br. 22, 4 kump, rogjen u Sinju g. 1889, ranjen hicem u prsi umre 17 novembra 1914 u San. Zav. Brdske brigade br. 13; sahranjen u Razani u Srbiji.

Martinić Ivan, rogjen u Selcima g. 1887; umre od upale pluća 17 decembra 1914 u San. Zav. Brdske brigade br. 13; sahranjen u Razani.

Mišković Ilija Toma, pješak, pj. r. br. 22, 4 nak. kump., rogjen u Spljetu g. 1887; ranjen hicem u trbuh umre 17 novembra 1914 u San. Zav. Brdske brig. br. 13; sahranjen u Donjoj-Gorici u Srbiji.

Pateško Ivan Matin, pješak, pješ. reg. br. 22, 12 kump., rogjen u Sinju 1892, ranjen u trbuh umre 17. novembra 1914 u san. Zav. Brdske brig. br. 13 sahranjen u Rebelju u Srbiji.

Petrović Ivan, dobrovoljac kotorske "Mornarice" rogjen g. 1872, umre od srčane kapi 8 januara 1915, sahranjen u Skaljarima.

Vinčević Anton Tomin, pješak, pj. r. br. 22, '4 kump., rogjen u Imotskom g. 1893, ranjen u trbuh, umre 17 decembra 1914 u sau. Zav. Brdske brig. br. 13; sahranjen u Razani u Srbiji

Ferić Marin, pješak, dom. pj. r. br. 37, 3 kump., rogjen u Spljetu g. 1887 umre od plamenika 23 januara 1915 u prič. bolnici br. 25 u Sarajevu; sahranjen v tamošnjem novom vojn. groblju u grobu br. 261.

Romač Stipe, kapural, reg. nar. ust. br. 23, 3 kump., rogjen u Sinju g. 1877 ranjen, umre 22 junuara u pos. bolnici br. 25 u Strajevu; sabranjen u tamošnjem novom voju. groblju, u grobu br. 258.

Vuičić Ivan, pješak, pj. r. br. 22, 15 kump. rogjen u Imotskom (?) g. 1892, umre od upale pluća 23 januara 1915 u pos. bolnici br. 25 u Sarajevu; sahranjen u tamošnjem novom vojn. groblju, u grobu br. 164.

Zarobljeni dalmatinski vojnici

lz popisa gubitaka br. 146.

Bošojak Josip, pješak, zarobljen (Rusija). Jeljak Marko, rogjen u Drnišu, ranjen i zarobljen (boluje u l. pričuvnoj vojničkoj bolnici u Ušicama u Srbiji)

> Kurek Mirko, pješak (Niš). Muzdrak Gjuro, vodnik (Niš). Rosar Jure, pješak (Niš).

Stekojić Jovo, vodnik (Niš).

Živanović Živko, vodnik, ranjen i zarobljen boluje u posadnoj bolnici (u Čele Kuli kod Niša) Iz popisa gub. br. 145.

Bojamć Jakov, mediciner, zarobljen (Valjevo). Miletić Radislav, mediciner, zarobljen (Cačak) Foravinja Luka, pješak, zarobljen (Niš).

Telegrami Uredništva. Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

RAT. Naši bojevi u ruskoj Poljskoj i Galiciji.

BEČ, 13. Službeno se objavljuje, 10 aprila: Ruska ofenziva u Karpatima, koja je trajala od 20 marča, na cijelom je frontu sustala. Kad se pokus, što ga je neprijatelj preduzeo sa jakim snagama da prodre u Laborczsku i Ondavsku dolinu, izjalovio u ljutim bojevima za uskrsnjih dana, pokušao je neprijatelj da iznova prodre u šumovite gore na obe strane Uzsočkog klanca. I tu svi pokušaji Rusa bili

Konferencije Ministara radi uvoza kukuruza iz Ugarske u Austriju.

BEČ, 13. Ministar-predsjednik grof Stürgkh i Ministar poljodjelstva Zenker održali su jučer u Budimpešti sa ugarskim Ministrom-predsjednikom grofom Tiszom i ugarskim Ministrom poljodjelstva Gillaniyem konferencije, na kojima su razna pitanja o opskrbljivanju bila podvrgnuta potanku pretresanju, Stvorilo se i u svima se pojedinostima ustanovilo utanačenje u pogledu izvedenja vrlo pospješnoga redovnoga uvoza u Austriju dobavaka kukuruza, koje je ugarska Vlada zajamčila.

DALMATINSKE VIJESTI

Vojena odlikovanja.

Njegovo c. i k. Apostolsko Veličanstvo premilostivo se udostojilo:

udijeliti vojeni krst trećega rozreda za zasluge sa ratnim odličjem, radi priznanja hrabroga držanja pred neprijateljem, majoru Petru Franičeviću, domobranstvenoga pješadijskoga regimenta br. 5.

Počasna medalja Crvenog Krsta.

Njegova c. i k. Visost presjajni gospodin Nadvojvoda Franjo Salvator kao zamjenik pokrovitelja Crvenoga Krsta u Monarhiji udostojio se u krugu radinosti, koji mu je previšnjim činom povjeren od Njegova c. i k. Apostolskoga Veličanstva, udijeliti najvišom odlukom od 1 marča o. g. u smislu § 1 dodatka uz statute

mjederu počasnu medalju Crvenoga Krsta kao promicatelju oružničkome podstražmeštru Augustu Duhovniku u Hercegnovome.

Nedopušteni promet žitom i mlivom.

Ministarstvo unutrašnjih posala doznalo je, da se u mnogim slučajevima, a protiv odredaba § 3. Cesarske naredbe od 21 februara 1915, (L. D. Z. br. 41) i bez dopusta političke vlasti prodava i prevozi žilo i mlivo, i to većim dijelom tajno i po noći.

Uvako je postupanje zla upotreba, koja bi bila tijem opasnija,, što se na ovaj način preduzimlje svojevoljni prijenos zaliha i omogućuje njihovo sakrivanje. Uz to bi na ovaj način bilo silno ometeno uregjenje potrošnje i onemogućena razdioba zaliha stavljenih pod zapor.

Ovake povrede zakoná sačinjavaju prekršaj po § 32, tačci 2, dotično tačci 4, pomenute Cesarske naredbe, koji se sudbeno kazni zatvorom do 6 mjeseci, dotično prestupak, koji se kazni zatvorom do jedne godine, a uz kaznu uskrate slobode može se udariti globa do 2000 kr., dotično 20.000 kr. Političke su vlasti pozvane, da svom strogošću stanu na kraj ovakome rovanju, a svakako da za ovu svrhu narede redarstvenim organima a osobito oružništvu, da najstrože nadziru svaki promet žitom i mlivom i da u svakom pojedinom slučaju, kada ustanove nepripustljivost u prometu, postupaju bez ikakova obzira.

Jedan jubilej.

U petak narodni zastupnik, profesor don Virgil Perić slavi svoju sedamsetogodišnjicu života, a još u punoj tjelesnoj i duševnoj svježini

Profesor V. Perić rodio se na Perićâ brijegu kod lmotskoga 16 aprila god. 1845. Osnovnu je školu pohagjao u Imotskome. Zatijem je svršio gimnazijske nauke u sinjskome gimnaziju. Slušao je po tome bogoslovske nauke u šibenskome i u makarskome sjemeništu. Dovršio je svoje izobraženje na gradačkoj univerzi, gdje je položio god. 1877 ispit za profesora klasičke filologije i slavistike. Poslije toga je sve dok nije bio izabran zastupnikom u Cesarevinskome Vijeću predavao te predmete kao pravi profesor na državnim gimnazijima u Kotoru i u Zadru. Zastupnik V. Peric bio je na službenome dopusta sve do godine 1908. Tada je stupio u stanje mira. Tom ga je prilikom Njegovo Veličanstvo Cesar odlikovao Redom željezne krune 3 razreda za njegove zasluge na književnome polju. Pokojni djakovački nadbiskup dr. Josip Strossmayer neobično je visoko cijenio Perićevu književnu radinost, i za znak svoga osobitoga postovanja imenovao ga je godine 1890 počasnim kanonikom nadbiskupskoga Kaptola u Djakovu.

u te: dini

prote

de pri be Pil gdj stu ne

pre

rot

mi

ord

Ba

lati

File

pro

arg

am

la

rav

ten del

di

fun

Dir

rap teci

žale

nika

nak

duš

i n

su i

čno

hlac

gjin

godi

jom

mnc

mu

obra

pu l

nim

knji

koji

vima

žeti

cijel

silan

rodu ostav vota. nost

dnon

nja o

br. 3

u Bla

nim

Općir

9:50,

vića

sakup

prigo

i don

igre i

raznił

vojnil

2 san

apara

vunen

ce, 16

za pis

Krsta.

C

nišan, te je uzalud trošio svoju rječitost, prikazujući živim bojama, kako ću se u crvenim gaćama šetati u Maroku ispod paoma i kako ću se onda sunčati.

Na 27 septembra pratili su nas vojnici u Carnas. To je bretonsko ribarsko mjesto, koje se nalazi u luci Ruiperon. Naš novi stan nalazio se tik na moru, 7 kilometara udaljen od sela. Nekada je to bio ljetni hotel. Grof je Pejacsevich stanovao kao i svi drugi, a bilo nas 72, u hladnoj sobi. Peći nije uopće bilo, a vjetar je u sobu sa svih strana duvao. Megju nama nalazili se sve sami zarobljenici, pa i načelnik iz Mühlhausena Kösmann.

Vrijeme je prolazilo silno polagano. Pod strogom stražom smjeli smo se šetati na dvoru. Za najmanji prekršaj bile su disciplinarne kazne, pade i otpremanje u tvrgjavu. Po satove sam gledao na burno more. Naskoro nastupiše hladna grozna zima i užasne oluje, koje su urlikanjem i zviždukanjem odje kivale oko tvrgjave.

Kada smo se sakupili na Badnji dan u slabo osvijetljenoj sobi, ugledasmo na nebu prvu zvijezdu. "Tiha noć, sveta noć" — izvi se bolno iz naših

grudiju, a vanka je sve brujilo.

Na to nadogje čudo. Zatražim, da me puste na slobodu. Pod kraj januara odoh iz Carnaca. Svi su nijemo stajali i sa mnom se oprostili; nijemo sam svima stisnuo ruku. Grof je Pejacsevich stajao nešto postrance. Pristupim k njemu: "Preuzvišeni, želite li da što ondje preko obavim?"

"Ondje preko?" Činilo se, kao da je grof postao stariji za nekoliko godina. Oko usana titrao mu se tužan osmjeh. "Ondje preko — kako je to daleko možda već predaleko za me!"

Spustim glavu, ne govoreći ni rijeći.

Vrijeme je sililo, te sam morao otići. Sjednem u automobil, pak se još jednom okrenem prema mjestu, gdje sam mjeseci trpio muke, patnje i boli. Predamnom stajaše u tamnim obrisima slika zasužnjena državnika, a umorne usne kao da su ponavljale: "Ondje preko – kako je to daleko – možda već predaleko za me!"

Njemačka carska Vlada drži, da se ovo varvarsko ratovanje, koje je ruglo svake čovječnosti a kojim se služe ruske čete, mora ožigosati pred čitavim svijetom, te na najoštriji i najsvečaniji način prosvjeduje ovijem protiv ovih nečuvenih grozota kao protiv sramote dvadesetoga vijeka.

Dano u Berlinu, 25 marča 1915.

Prilog, u kome se sadržava materijal, na koji se spomenica pozivlje, saopćen je u jednoj Bijeloj knjizi ces. i kr. Vladi, pa se može dati svakome na razgledanje kod carskog njemačkog poklisara u Beču, kao kod carskog njemačkog generalnoga konzula u Budimpešti, carskih njemačkih Konzulata u Pragu, Brnu, Trstu i Sarajevu.

Beč, 7 aprila 1915.

Von Tschirschsky, carski njemački poklisar.

Poginuli dalm. vojnici

Iz vjesnika o ranjenicima i bolesnicima br. 285, 292, 293, 311, 312.

Vargović Mijo, pješak, pješ. reg. br. 22, 5 kump., rogjen u Novigradu g. 1888, ranjen u desno bedro umre od otrovanja krvi 1 januara u zadružnoj prič. bolnici u Budimpesti, Györi rt, sahranjen u tamošnjem Köbanya groblju, odio 16/11, red 5, grob br. 6.

Cvitenić Ivan, pješak, dom. pj. reg. br. 37, 2 nak. kump., rogjen u Bunosu (?) g. 1893, umre od upale pluća 24 decembra 1914, u posadnoj bolnici br. 25 u Sarajevu; sahranjen u tamošnjem novom vojnič. groblju u grobu br. 205.

Frenušić Antun, pješak, dom. pješ. reg. br. 37, 2 kump, umre od upale pluća 23 decembra 1914 u pos. bolnici br. 25 u Sarajevu; sahranjen u tamošnjem nov. vojn. groblju, u grobu br. 201.

Gambaro Toma, pješak, dom. pješ. reg. br. 37, 4 kump., rogjen u Prčanju (?) g. 1889, umre od plućne bolesti 24 decembra 1914 u pos. bolnici br. 25 u Sarajevu; sahranjen u tam. vojn. novom groblju u grobu .br. 203.

Stupičić Blaže, mornar 4 raz. ratne mornarice, rogjen u Komiži g. 1891; umre od meningite 16 januara u mornaričnoj bolnici u Poli; sahranjen u tamošnjem mornaričnom groblju u grobu br. 12.

Vagić Mate, pješak, dom. pješ. reg. br. 37, 3 nak. kump., rogjen u Donjem Selu (?) g. 1879; umre od upale pluća 23 decembra 1914 u pos. bolnici br. 25 u Sarajevu, sahranjen u tamošnjem novom vojn. groblju u grobu br. 198.

Bašić Sime, pješak. dom, pj. r. br. 23 5 kump., rogjen u Sibeniku g. 1888, ranjen hicem u trbuh, umre 17 decembra 1914 u San. Zav. Brdske brigade br. 13, sahranjen u Razani u Srbiji.

Dominiković Stipo Matin, pješak, dom. pj. reg. br. 37, 10 kump., rogjen u Metkoviću; umre od upale pluća 17 decembra 1914 u San. Zav. Brdske brigade br. 13; sahranjen u Platičevu u Srbiji.

su zadnjih dana suzbijeni sa teškim gubicima po neprijatelja. Ostali položaj je nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog štaba v. Höfer podmaršal.

Bojevi njemačkih četa. BERLIN, 13. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 13 aprila. Zapadno bojište.

Kod Barre-au-Bac Francuzi prodriješe u noći u jedan od naših opkopa, ali su odmah bili suzbijeni. Napad neprijateljskih avijatičara na istok Reimsa nije uspio. Na sjevero istok Suippes-a iznova su se protiv nas upotrebila tanad koja razvijaju zagušljive plin ove. Francuzi su nastavili izmegju Meuse i Moselle-e svoje ofenzivno djelovanje, ali bez uspjeha. Bila su odbijena sa teškim gubicima po neprijatelja tri francuska napada kod Maizerey-a, više njih kod Marcheville-a jedan protiv fronta Maizerey-Marcheville. U Priesterskoj šumi bilo je po danu i po noći ljutih bojeva iz bliza, pri čemu mi smo polagano napredovali. Na jug Hartmannsweilerkopfa bio je odbijen francuski napad.

Istočno bojište.

Na istoku položaj se nije promijenio. Vrhovna uprava vojske.

Saopćenja turskoga glavnoga stana.

CARIGRAD, 14. Glavni stan saopćuje: Nekoliko neprijateljskih lagja izvidnica jučer je bez uspjeha bombardovalo za po sata naše baterije što su na ulazu u Dardanele. Jedna neprijateljska oklopnjača i jedna torpedača bile su pogogjene od naših hitaca.

Na ostalim frontima nema promjena.

Neprijateljska lagja protjerana ispred ulaza u dardanelski tjesnac.

CARIGRAD, 13. Nakon više dana mirovanja jučer se jedna neprijateljska lagja htjela približiti ulazu u dardanelski tjesnac, ali su je baterije odmah protjerale.

Spašenici sa potonuloga engleskoga parnoga broda "Wayfarer".

ROTTERDAM, 13. "Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona, da se oko sto ljudi, koji su se vozili na parnome brodu "Wayfarer", iskrcalo u Falmouthu. Do sada nije utvrgjeno, da li je lagja udarila o minu, ili je bila pogogjena torpedom, ili je pak eksplozija proizvela nesreću na lagji.

Engleske krstarice zaplijenile dvije američke lagje.

LONDON, 13. "Central-Newy" javlja, da su engleske krstarice zaustavile dvije američke lagje, koje su putovale put Bremena, i da su ih odvele u Kirkwell. Pitanje o lagjama iznijeće se pred sud za grabež.

Godinu dana poslije toga pok. barski primas Milinović udijelio mu je počasni kanonikat svoje egzarhije.

Prof. Perić kao zastupnik u Parlamentu bio je uvijek dosljedan političar na osnovu kršćanskoga programa i programa hrvatske stranke prava. Za sve vrijeme svoga zastupničkoga rada pripadao je raznim parlamentnim svezama Južnih Slavena; no kada bi god upoznao, da je njihov pravac u opreci sa njegovim ličnim uvjerenjem, odmah bi istupio iz njih. Tako je Ferić ostao za neko vrijeme u Hohenwartovu klubu, iz koga je izišao već god. 1892. U prvome pučkome Parlamentu on je istupio iz bivše sveze Južnih Slavena, kada je stekao uvjerenje, da su u svezi bila zahvatila maha shvaćanja, koja su se prema njegovu misljenju nalazila u vrlo oštroj opreci sa interesima njegove domovine. Perić nije nikada nastojao u Parlamentu, da pod svaku cijenu govori. Kada je pak imao prilike da pred tijem zakonodavnim tijelom opiše žalost i bijedu svoje domovine i svojih domo rodaca, malo se o tome brinuo da li ce mu govor donijeti pohvalu. Uvijek je umio doprijeti do pred sjedničke govornice, da dovikne predsjedatelju: "Sutra ću ja držati govor". Na slučajno predsjedateljevo izgovaranje da se već mnogo govornika predbilježilo na predmet, Perić je odgovarao sa osm jehom: "To je Vaša stvar, gospodine predsjedniče, ali...." Takav je lakonski odgovor uvijek djelovao na predsjedatelja, te je ovaj uvijek umio nači načina, eda zastupnik Peric uzmogne govoriti urečenoga dana.

Za sve ovo vrijeme čestiti je prof. Perić revno i vjerno vršio svoju dužnost u korist domovine svoje u opće, a svog izbornog kotara na pos^a. Iskrenost dobrota njegova srca začinjava svako njegovo djelo, a njegova prirogjena ljubeznost, prijatnost kojom dolazi u susret svakome koji se obrati na njega, svakoga u velike zadužuje.

Prof. V. Perić razvio je vrlo živu radinost i na književnome polju. Napisao je lijepih izvornih književnih radnja i izvrsnih prijevoda Njegov je književni rad našao općenito priznanje i obezbjegjuje mu trajnu uspomenu u povijesti naše književnosti,

Svoj jubilej dočekuje zastupnik d.n V. Perić a utjehi, da je mnogo dobra učinio, da je mnogo sjeme koje je posijao već donijelo obilata ploda, da uživa općenito poštovanje i odanost u cijeloj našoj domovini. V. Perić primiće doista bezbroj čestitanja i radovanja ne samo iz naše zemlje, već i iz raznih krajeva naše Monarhije. Tijem se čestitanjima i mi od srca pridružujemo.

opora zuju p vojnik Us

nike n nović vrić A je, ubr u nara

F J

predao a popr je zavi na što

hrvatsk klicanj

N

bori za

Po

poručr prijate

i uvoza kukuruza ustriju.

ednik grof Stürgkh i iržali su jučer u Bu--predsjednikom groom poljodjelstva Gilsu razna pitanja o potanku pretresanju. dinostima ustanovilo a vrlo pospješnoga avaka kukuruza, koje

VIJESTI

vanja.

Veličanstvo premilo-

rozreda za zasluge sa rabroga držanja pred aničeviću, domobranbr. 5.

enog Krsta.

jajni gospodin Nadamjenik pokrovitelja lostojio se u krugu činom povjeren od Veličanstva, udijeliti a o. g. u smislu § 1

Crvenoga Krsta kao stražmeštru Augustu

tom i mlivom.

osala doznalo je, da iv odredaba § 3. Ce-1915, (L. D. Z. br. 41). odava i prevozi žito o i po noći. potreba, koja bi bila j način preduzimlje ogućuje njihovo sabilo silno ometeno ena razdioba zaliha

injavaju prekršaj po pomenute Cesarske zatvorom do 6 mjekazni zatvorom do te slobode može se o 20.000 kr. Političke gošću stanu na kraj a za ovu svrhu nasobito oružništvu, da žitom i mlivom i da da ustanove nepribez ikakova obzira.

profesor don Virgil njicu života, a još u

ej.

a Perićâ brijegu kod novnu je školu pohasio gimnazijske nauke po tome bogoslovske come sjemeništu. Dodačkoj univerzi, gdje fesora klasičke filoe sve dok nije bio

Sprovod Vladike Milaša. Pišu nam iz Dubrovnika, 6 o. m.

Impozantan je bio sprovod Episkopa d.r Nikodema Milaša, koji je jutros tutorstvo ove gr. ist. crkve priredilo uz asistenciju bokokotorskog episkopa Boberića. Sprovod je krenuo iz kuće Miloslavića na Pilama do u crkvu, odakle je pošao na Boninovo, gdje je mrtvo tijelo bilo sahranjeno u grobnici. Zastupane su bile sve državne i autonomne vlasti, rezne javne ustanove i društva. Lijes je nošen iz crkve preko cijelog štraduna od četvorice obučenih u narodnoj nošnji. Mrtvac je bio otkriven, sa vladičanskom mitrom na glavi a krstom na prsima. Pokojnikove je ordene nosio na bogatu jastuku sin gr. ist. paroha Barbića.

Decesso.

La notte di sabato scorso mori, dopo breve malattia, vivamente compianto da quanti il conobbero, Filomeno Cattich, revidente contabile alla Direzione provinciale delle finanze.

D'ottimo cuore, d'ingegno vivace, di modi cortesi, arguto e gioviale nel conversare, era apprezzato ed amato da superiori e colleghi, carissimo a tutti. Traeva la vita fra le gioie serene della sua famiglia, che adorava, e le occupazioni del suo ufficio, alle quali attendeva con intelligente operosità, rivolgendo il resto delle sue cure alle sorti della "Società Filarmonica" di cui fu per parecchi anni cassiere zelantissimo.

Nel pomeriggio di lunedì gli furono fatti solenni funerali, coll'intervento numeroso di funzionari della Direzione delle Finanze e di altre autorità, di una rappresentanza della "Filarmonica" e con viva partecipazione di ogni ordine di cittadini.

Zadušnice.

Jutros su se u crkvi sv. Frane na zidinama održale svečane zadušnice za oplakanoga c. k. povjerenika financijske straže u miru Ivana Miletića, koji je nakon duga bolovanja umro u Udine, u Italiji. Na zadušnicama bilo je predstavništvo financijske straže i mnogo pokojnikovih prijatelja i znanaca, koji su tijem htjeli iskazati zadnju počast dobrome i odličnome pokojniku, kada ga nijesu mogli da isprate do hladne rake, jer mu je sudbina dosudila smrt u tugjini, gdje je uzalud potražio lijeka.

Pokojni Ivan Miletić rodio se u Vrgorcu. Mnogo godina svoje službe proveo je u Zadru, gdje je svojom razboritošću, valjanošću i karakterom stekao mnogo prijatelja i poštovalaca. Slobodno vrijeme, koje mu je preostajalo od službe upotrebljavao je za svoje obrazovanje. I tako je bio svojim trudom stekao lijepu kulturu. Poznavajući izvrsno naš jezik, sa prirodnim darom i stečenom kulturom napisao je lijepih književnih priloga, a posebice pripovijedaka i pjesama, koji su izašli po raznim našim pokrajinskim listovima pa i u našemu listu. Njegovi su sastavci prožeti rodoljubnim čustvom, kao što je i on sami za cijeloga svoga vijeka toplo osjećao i prema svojim silama i prilikama radio za narodno dobro.

Tužnoj porodici izražavamo svoje toplo saučešće u teškoj nesreći i žalosti, koja ju je zatekla.

Citulja.

U nedjelju u večer umro je u Zadru u 75. godini života Grigorije Stojisavljević, šibenički okružni protoprezviter i paroh u miru.

Pokojnik je revno i savjesno služio crkvi i narodu po raznim parohijama u Dalmaciji, u kojima je ostavio ljepu uspomenu u narodu. Čovjek uzorna života, čedan i ljubazan uživao je poštovanje 1 naklonost u sviju koji su ga poznavali.

Pokojnikovoj rodbini naše toplo saučešće.

Za naše vojnike.

ne ostanu plodne zemlje neuragjene, da pomoću navikama, za tugjim običajima, za tugjom modom. ženskinja, starih ljudi i djece privedu kraju sve poljske radnje. Nabavili su dobru količinu umjetnoga gnoja, sumpora i drugih stvari, a već su zasijali okrajke, dok voda ne popusti za druga sijanja.

Krumpira i svakovrsnog povrća već je, hvala Bogu, dosta bačeno u zemlju. - Loza je dobro obrezana i okopana, a nadamo se, da će se i naša čeljad umjeti okrenuti i oko polivanja i drugih radnja u vinogradu. Neumorne ženskinje iz Spiča rade ne samo u D brovniku, na Lokrumu, već idu na nadnicu i u Gruž i Lapad, kamo su svojim primjerom povukle i dosta naroda iz ovih okolica, da prihvate oko poljskih radnja.

Sastanak za izvršenje poljskih radnja. Pišu nam iz Stona 31 marča:

Na 27 ov. m. na poziv gosp. načelnika, prema poglavařstvenoj odluci, sastali su se u trećem razredu mjesne škole općinski vijećnici, seoski glavari, župnici i pučki učitelji, da vijećaju, kako da se u ovim ozbiljnim časovima preduzme akcija, eda u ovoj općini ne ostane ni pedalj neobragjene zemlje.

Poslije nego je gosp. načelnik A. Bandur zgodnim riječima istakao svrhu ovoga sastanka i važnost akcije, koja se ima da preduzme, bio je poprimljen zaključak, kojim se za svaku župu imenuje poseban odbor od 5-7 lica, koji ima da pregleda sve još neobragjene zemlje dotične župe i da se po odnosnim propisima zauzme za obragjenje istih i za nabavak sjemenja.

Na prijedlog don L. Totića, župnika u Liscu, hile su ustanovljene i težačke nadnice za ovu općinu, i to 2 kr. s hranom, a 4 kr. bez hrane.

Bilo je prihvaćeno i drugih zgodnih prijedloga, istaknutih od mjesnog dekana vit. Buntjelića i nadučitelja Vlašića, za opskrbljenje pučanstva živežem i poticanje na rad i štednju, eda tako i mi doprinesemo pobjedi naše pravedne stvari, i da se izjalovi podla namjera naših kletih dušmana, da nas glagju savladaju, kad ne mogu oružjem.

Na prijedlog mjesnog nadučitelja I. Roko bilo je jednoglasno zaključeno, da se brzojavno zahvali presv. gosp. poglavaru dr. Renkinu na njegovu upravo marnome zauzimanju za opskrbljivanje živežem našeg pučanstva, a tako i preuzvišenom gospodinu namjesniku Attemsu, koji je ujedno bio zamoljen, da podnese pred prijestolje Njegova Veličanstva izraze nepokolebive vjernosti i sinovske odanosti pučanstva ove općine.

Ringraziamento.

Il comitato dirigente il locale Asilo delle orfanelle si pregia di porgere col mezzo nostro i più sentiti ringraziamenti a tutti quei generosi che nella ricorrenza delle sante feste Pasquali si compiacquero di far pervenire all'asilo mediante la signorina Gabriella de Mehlen - alla quale il comitato esterna pure la sua viva riconoscenza - generi alimentari ed offerte in denaro.

Nagjeno.

Našao se je u Zadru zlatni sat sa malim po prilici srebrenim lancem, jedan medaljon i jedna nausnica.

Rat kao odgojitelj.

D.r Ignacije Stich držao je na godišnjoj skupštini katoličkog školskog saveza u Beču predavanje pod naslovom "Krieg und Erziehung", te je, uz burno odobravanje svih prisutnika, upozorio na odgojnu stranu današnjega velikoga rata. U svojem je predavanju d.r Stich razvio ove ideje:

U štompi, u kazalištu, u literaturi, u umjetnosti srkali smo kao luda djeca otrov, ne osjećajući pri tome da nam duša postajaše bolesna, slaba, a tijelo bez otpora. Ali u ovom odsudnom času buknu rat i kao vihor pročisti atmosferu i odnese sve što bijaše tugje, neiskreno, trulo, gnjilo i privede nas do spoznaje, da se moramo povratiti našim navikama, našim običajima, našoj povijesti, našem životnom cilju.

Kao što je ovaj rat blagotvorno djelovao na javni život, na isti je način, dapače n još većoj mjeri, uplivisao i na politički život. Što se prije nije nikada doživjelo, ovaj je rat izveo: potpuni mir u strančarskim borbama, Pred dušom svih narodnih prestavnika stajaše uvjerenje, da je ovaj rat, u pravom smislu riječi, borba za opstanak, da stoga niti trpi niti dozvoljava unutarnjih stranačkih razmirica, da se jednodušnost svih narodnosti, kako se očitovala u istupu proti zajedničkom neprijatelju, ne smije nikako porušiti.

Daleko od stranačkih razmirica i političkih trvenja, dogjosmo do spoznaie, da mnoge ideje i nazori, o kojima se prije rata pisalo i govorilo s izrazom najdubljeg uvjerenja, koji su se branili ne samo dopuštenim, već i nedopuštenim srestvima, ne samo da su se pokazali netemeljitim, neopravdanim već lažnim i pogrešnim. To je bio slučaj sa socijalistišnom naukom o militarizmu, o internacionalizmu, o borbi klasa.

U dugom nizu mirnih godina, koje nam Providnost Božja i očinska briga našeg premilostivg Cesara i Kralja bijaše osjegurala, mi smo se nekako bili navikli, da omalovažamo individualnost vojnika i njihovih časnika. A tomu nijesmo imali nikakva povoda, jer je današnji rat pokazao, da svi naši vojnici, od najprostijega do najvišeg vojničkog dostojanstvenika, posjeduju takovih i tolikih vrlina, da ih dosta ne možemo pohvaliti. Individualna hrabrost. nepopustljivost u napetosti svih duševnih sila, osjećaj odgovornosti, spoznaja dužnosti, samostalnost djelovanja u kritičnim momentima, to su vrline, koje se u našim vojnicima očituju svaki čas.

Nego ove vrline pretpostavljaju osobito izvježbanu volju, a vježbanje je volje najviši i najuzvišeniji cilj svakog odgoja. A da se u vojsci moglo doći do toga cilja, treba svu zaslugu pripisati poznatoj onoj vojničkoj disciplini, koja zna polučiti, da se pojedinac podvrgne cjelokupnosti, da se za cjelokupnost žrtvuje, da samoga sebe obuzda i ukroti, a da ipak u kritičnom momentu ne izgubi samostalnost mišljenja i djelovanja. I već samo radi ovog uzroka mora se organizacija vojske smatrati uzvišenim odgojnim zavodom, koji se dostojno uz bok postavlja onim drugim dvama odgojnim zavodima, školi i obitelji.

Ali uz sve ove lijepe tečevine, koje nam je sadanji rat donio, jedno ipak ne smijemo zaboraviti: da ćemo od ovih moralnih tečevina moći za budućnost tek onda imati koristi, ako škola bude va jano funkcionirala, ako u odgoju bude njegovala i poticala re ligiozna, moralna, patriotična i dinastična načela. Samo se na religiozno-moralnoj podlozi može u duši djeteta usaditi čustvo poštovanja prama vlastima, osjećaj zajednice, samoprijegor, disciplina i volja za rad. Samo na ovaj se način može u duši djeteta ukorijeniti državna i monarhična ideja. Kad ovako odgojeni mladić bude kasnije stupio u javni život, on će se onako vladati, kako se danas vlada cijel narod naše Monarhije, koji je do ovoga došao ne mirnim radom škole, već krvavim djelovanjem rata.

Irof. W. baron Ljubibratić.

Telegrammi della Redazione.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

LA GUERRA. I nostri combattimenti nella Polonia russa ed in Galizia.

VIENNA, 13. Si comunica ufficialmente, in data 13 aprile:

L'offensiva russa nei Carpazi, che dura circa dal 20 marzo, si è arrestata su tutto il fronte. Allorchè in combattimenti accaniti, durante il giorno di Pasqua, il tentativo di irruzione fatto dal nemico con forze numerose nella valle della Laborcza e dell'Ondava ebbe a fallire, il nemico tentò una nuova avanzata nei monti boscosi da ambi i lati della gola di Uzsok. Anche qui, negli ultimi giorni, tutti gli attacchi dei Russi furono ribattuti, con grandi perdite del nemico. Il resto della situazione è inalterato.

Il sostituto capo dello stato maggiore generale von Höfer tenente maresciallo.

I combattimenti degli eserciti germanici.

BERLINO, 13. Il Wolff Bureau comunica: Grande quartiere generale, 13 aprile. Teatro occidentale della guerra.

Presso Barr-au-Bac i Francesi, durante la notte, penetrarono in uno dei nostri fossati, ma ne furono tosto nuovamente ributtati. L'attacco di aviatori nemici ad est di Reims fallì. A nord est di Suippes furono nuovamente impiegati contro di noi proiettili che sviluppano gas narcotizzanti. Tra la Mosa e la Mosella i Francesi continuarono nella loro attività assaliente ma senza successo. Tre attacchi francesi presso Maizerey e parecchi presso Marcheville nonchè uno contro il fronte Maizerey-Marcheville vennero ribattuti con gravi perdite per il nemico. Nel Priesterwald ebbero luogo giorno e notte combattimenti accaniti da vicino, nei quali noi guadagnammo lentamento terreno. A sud del Hartmannsweilerkopf l'attacco francese venne respinto.

Teatro orientale della guerra.

Ad oriente la situazione è inalterata.

I comunicati del quartiere generale turco. COSTANTINOPOLI, 14. Il quartiere generale comunica in data 13 aprile:

Alcune navi nemiche d' esplorazione bombardarono ieri per mezz'ora senza effetto le nostre batterie all'ingresso dei Dardanelli. Una corazzata ed una torpediniera nemica furono colpite dalle nostre granate

Sugli altri fronti nessun mutamento.

Vano tentativo di una nave di guerra di penetrare nei Dardanelli.

COSTANTINOPOLI, 14. Dopo parecchi giorni di inattività, una nave nemica volle ieri avvicinarsi all'ingresso degli Stretti, ma ne fu tosto cacciata dalle nostre batterie.

Il naufragio del "Wayfarer".

ROTTERDAM, 14. Il "Rotterdamsche Courant" ha da Londra: Sono sbarcate a Falmouth circa cento che trovavansi a bordo del piroscafo "Wayfarer". Fino ad ora non è riescito di accertare se la nave abbia urtato contro una mina, sia stata silurata, oppure se un'esplosione a bordo abbia determinato la disgrazia.

0000

ofesor na državnim Zastupnik V. Perić ve do godine 1908. om ga je prilikom vao Redom željezne ige na književnome

nskome Vijeću pre-

up dr. Josip Stross-Perićevu književnu ga postovanja imem kanonikom nad-

pok. barski primas kanonikat svoje eg-

u Parlamentu bio osnovu kršćanskoga ranke prava. Za sve pripadao je raznim avena; no kada bi c u opreci sa njebi istupio iz njih. me u Hohenwartovu d. 1892. U prvome pio iz bivše sveze ivjerenje, da su u nja, koja su se prema oštroj opreci sa innije nikada nastojao nu govori. Kada je konodavnim tijelom ine : svojih domo a li će mu govor doprijeti do prededsjedatelju: "Sutra predsjedateljevo izornika predbilježilo a osm jehom: "To je e, ali...." Takav je na predsjedatelja, te eda zastupnik Peric

e prof. Perić revno prist domovine svoje a pose. Iskrenost vako njegovo djelo, prijatnost kojom brati na njega, sva-

živu radinost i na jepih izvornih knji-Njegov je književi obezbjegjuje mu

književnosti. nik d.n V. Perić a da je mnogo sjeme ata ploda, da uživa cijeloj našoj domoproj čestitanja i raveć i iz raznih kraestitanjima i mi od

Pišu nam iz Gruža 31 marta.

Ovdješnji oporavljenički odsjek pri c. k. naknadnome bataljunu br. 37 primio je za poboljšanje stanja oporavljenika domobranske pješadijske pukovnije br. 37 ove prinose:

Župski ured u Muću Donjemu kr. 5, Župski ured u Blatu kod Katuna 11, Mjesni seoski odbor u Marinim kod Trogira 46:81, Općinsko Vijeće Korčule 100, Općinsko Vijeće Pučišća 20, Župa Dol kod Starigrada 9:50, Župa Rožat-Rijeka D. preko časn. Oca Brajinovića 132:40, Odbor Crvenoga Krsta u Metkoviću 137.

Odbor c. k. Schutzkorp-Dubrovnik, ostatak svote sakupljene za svečani doček i pogošćenje oporavilaca prigodom njihova dolaska u Gruž kr. 500.

Velečasni don Niko Zlovečera, župnik u Gružu i domobr. dušobrižnik: 200 raznih knjiga, četiri razne igre i rublja.

Kotarsko Poglavarstvo u Dubrovniku 6 sanduka raznih knjiga, 600 olovaka, 200 pera, pisaće hartije, vojnih dopisnica, tablica, dva sanduka rublja.

Casni O. Fra Ivan Ivanetić, župnik u Metkovićima, 2 sanduka roblja i posteljine, štapova, štaka te jedan aparat za noge.

Ženski Preparandiji u Dubrovniku: 64 komada vunenog rublja, 383 razne knjige, 144 vojne dopisnice, 162 olovke, 34 pera, 18 držala, 6 paketa papira za pisma, 14 notesa, 1 domino, 1 zastavu Crvenog Krsta.

C. i k. Vojeno zapovjedništvo u Mostaru i odsjek oporavljenika pri naknadnome bataljunu br. 37 izrazuju plemenitim darovateljima toplu zahvalu' u ime vojnika njihovoj skrbi povjerenih.

Uskrsni darovi za vojnike na bojnom polju.

Pišu nam iz Knina, 3 o. m.

Odbor za sakupljanje uskrsnih darova za vojnike na bojnom polju, u kome su gospogjica Amanović Zlatana, Franičević Nikica, Klinger Dobrila, Lovrić Anka, Plavša Ljeposava i Sizgoreo Ilka, sakupio je, ubrojivši općinski doprinos, 607 kr. 40, h i darova u naravi.

Izručenje odličja.

Pišu iz Spljeta 12 o. m.

Jučer je na svečani način predano odličje gosp. poručniku Martinčiću radi hrabrog držanja pred neprijateljem. Na vježbalištu ispred cijelog garnizona predao mu je odličje gosp. posadni zapovjednik Cullot, a popratio je čin lijepim i rodoljubnim govorom, koji je završio trokratnim "živio" našemu Cesaru i Kralju, na što se svi burno odazvaše.

Poslije toga je natporučnik izrekao vojsci na hrvatskome jeziku rodoljuban govor, koji je završio klicanjem u slavu našega Cesara i Kralja.

Na svečanosti je bilo prisutno i dosta gragjanstva.

Poljodjelske radnje u dubrovačkom kotaru.

Pišu nam iz Dubrovnika, 10 o.m.

Po ovome su se kotaru svukuda ustanovili od-

Tužne su i žalosne posljedice ovog rata: smrt toliko hiljada mladih života, uništenje rada čitavih generacija, propast cvatućih gradova i mjesta, oštećenje slavnih spomenika, stagnacija rada na svakom području, izostajanje svake manifestacije ljudskog uma. Ali uz ove tako teške i žalosne posljedice, ima ovaj rat i tako utješljivih pojava, da se može mirne duše reći, da po njima dobiva osobitu moralnu znamenitost.

Današnji je rat u potpunom smislu riječi pravi odgojitelj naroda, i sa sobom vodi tako velika kulturna dobra, da su ova od neprocijenjive vrijednosti ne samo za pojedinca, već i za čitavi narod. Ovaj je rat na osobiti način doveo do izražaja austrijsku državnu i monarhičnu ideju. Prije rata ta je ideja drijemala u duši mnogih, ali do manifestacije nije nikada mogla doći. Tijekom rata naprotiv elementarnom se silom ova anstrijska državna i monarhična ideja manifestir la i čvrsto se ukorijenila u duši cijelog naroda. Kada. naši vojnici s pravim prezirom smrti srću u borbu, iz koje se mnogi i mnogi više ne vračaju, krijepi ih i jača ih misao, da je cilj ovog rata neobično velik, naime država, carstvo, cijeli narod. Ali naši vojnici ne hrle u smrt samo za svoju državu, već i za austro-ugarsku Monarhiju. Monarhija prestavlja onu jedinstvenu državnu zajednicu, u kojoj su toliko i tako razne narodnosti megjusobno spojene uskim bratskim vezom, onu divnu narodnu zajednicu, od koje se nijedna. čest ne smije odcijepiti ako neće da istodobno zakopa sebe i svoj opstanak. Na čitavom svijetu niti će se naći niti se može naći drugo carstvo koje će tako uspješno braniti i podupirati materijalna i kulturna dobra raznih narodnosti, kako je to slučaj u Habsburškoj Monarhiji.

I baš je morao buknuti ovaj ovako krvavi rat, da dogje do manifestacije ono oduševljeno bratimstvo, onaj zajednički istup svih narodnosti u Austriji protiv. zajedničkog neprijatelja, eda se tako nepobitno pokaže i dokaže, kako je austro-ugarska Monarhija zajednička otadžbina, zajednička domovina svih u njoj stanujućih narodnosti. Stoga je naša najsvetija zadaća, da poslije rata iz svih sila nastojimo, kako će ova državna austrijska ideja, koja je nikla u vihoru burnih ovih vremena, sve više i više ojačati, i tako Monarhiju postedjeti od zlokobnih onih unutarnjih trvenja, koja su joj prama vani toliko naškodila.

Još s jedne druge strane pokazao se je ovaj rat pravim odgojiteljem naroda: on je prokalio i pročistio sav naš javni život. U čitavom našem mišljenju i djelovanju do sada smo pokazivali neku osobitu lakoumnost, te je baš trebalo, da nas ovaj silovani rat trgne iz te lakoumnosti i da nas privede k ozbiljnosti života. Mi smo se bez ikakove brige predavali malenkostima svake vrste, sa vida smo gubili one u istinu jednostavne, ali stoga ne manje bitne temelje socijalnog i javnog života: disciplinu, rad, preduzetnost. U našoj smo se neoprostivoj bezbrižnosti i lakoumnosti malo po malo cdricali one naše doduše pri-

RAZLIČITE VIJESTI

Somministrazione di vagoni per merci civili.

La Camera di Commercio e d'Industria di Zara fa noto agl' interessati il tenore di una nota direttale dall' i. r. Ministero delle ferrovie:

"Nell'ultimo lasso di tempo va aumentandosi il numero delle domande dirette all'i. e r. Direzione centrale di trasporti, in cui le parti sia direttamente, sia pel tramite delle Camere di Commercio e d'industria, e tavolta pel tramite delle autorità chiedono, l'allestimento di vagoni per il trasporto di diverse merci, cui già con riguardo al loro carattere prettamente civile, non spetta nel presente stato di guerra alcun favoreggiamento.

L'i. e r. Ministero della guerra trovasi indotto a rilevare, che all'i e r. Direzione centrale di trasporti, dopo, coperto il fabbisogno di vagoni per trasporti militari e per il trasporto di merci destinate direttamente o indirettamente per scopi militari, incombe di ripartire il resto dei vagoni disponibili da merci, corrispondentemente alle usanze nel tempo di pace, per scopi civili, senza prendere una qualsiasi influenza sul loro impiego nelle singole stazioni.

Solamente nei casi, in cui da parte di un'autorità centrale, con riguardo al bisogno urgente per singole merci e nell'interesse pubblico, richiedesi una preferente somministrazione di vagoni l'i. e r. Direzione centrale di trasporti non tralascierà di emettere. le opportune disposizioni.

Epperciò si officia codesto Ministero, perché voglia in debita guisa informare gli interessati, che converrà chiedere vagoni necessari per spedizioni civili, come nei tempi di pºce, nelle stazioni di caricoscarico"

Agevolazioni di cura a Marienbad per militi austro-ungarici e germanici.

A complemento della notizia data di recente su agevolazioni di viaggio e di cura per militi austroungarici e germanici nelle celebri stazioni di cura della Boemia, si rileva che anche l'Amministrazione di cura di Marienbad concede le più larghe agevolazioni, come esenzione dalla tassa di cura e di musica, l'acqua minerale bevuta gratuita, riduzione sull'uso dei bagni e di altri mezzi di cura.

Ampie informazioni fornisce la Podestaria di Marienbad.

Sjetite se oskudnih po-NUDULJUDI! su pozvani pod oružje! rodica vojnika, koji Prinosi se šalju: Ratnom pripomoćnom uredu kod c. k. Namjesništva (Odsjek I.) u Zadru. bori za poljodjelske radnje. Odbori će nadzirati, da | proste, ali zato iskrene naravi, te smo hrlili za tugjim | DEBERERE DEBERERE

Navi americane predate dall'Inghilterra.

LONDRA, 14. Il "Central News" reca: Due navi americane dirette per Brema furono trattenute da incrociatori inglesi e condotte a Kirkwell. L'apprezzamento della validità della preda delle due navi verrà deferito al Tribunale delle prede.

Le conferenze di Ministri a Budapest per l'importazione di granone dall'Ungheria in Austria.

VIENNA, 13. II Ministro presidente Stürgkh ed il Ministro dell' Agricoltura Zenker ebbero ieri a Budapest col Presidente dei Ministri Tisza e col Ministro dell' Agricoltura Gillany delle conferenze in cui furono sottoposte a minuta discussione diverse quistioni concernenti l'approvvigionamento.

Furono presi e fissati in tutti i dettagli gli accordi per l'attuazione di una più sollecita regolare introduzione in Austria delle forniture di granoturco, garantite dal Governo ungherese.

> P. KASANDRIC odgovorni urednik Tiskarnica Josipa Ferrari.

CRVENI KRST - CROCE ROSSA

Prilozi za Crveni Krst.

(Slijedi Filipjakov). Diklan Milka kr. 1 — Eškinja Jakov 1 — Micheli Marietta 10 — Eškinja Luka 2 - Eškinja Fausto 2 - Vidović Bartul 1 -Grazio pl. Anna 4 — Eškinja Toma, prof. 20 — Brzić Ante 0:20 — Bilotonić Marija 0:40 — Barbaroša ud. Pavica 0:50 — Zelantov Jerka 0:40 — Zelantov Kristina 0:30 — Pelicarić Karmela 5 Pelicarić Veronika 4 — Pelicarić Marija 2 — Pelicarić Zelina 3 — Marinković Nikola, učitelj 10 — Valeri Ante 1 — Eškinja lve 0:76 — Eškinja Anka Šimina 4 — Eškinja Šime 10 — Baričić Križan 0:80 — Županović Duma 0:60 — Morović Filip 0:40 — Mikas Mate 1 — Galešic Sime 1 — Ernjak Filip 0:50 Eškinja Ika žena Rokova 1 — Majica Marko 5 — Eškinja Marko 10 — Majica Ive 2 — Barbaroša Vice 0:70 — Fantina Šime 1 — Mikas Ante 0:50 — Kremeriše Adele 4 – Pikunić Ambroz 1 – Majica Milka 0:20 – Baričić Krševan 0:80 Šangulin Jela 0:40 - Od nepoznate osobe 0.80.

c) u Pakoštanim kr. 252:10; dopriniješe: don Niko Milić, župnik kr. 10 - Stojanov Roko, zem. savjetnik 10 — Bunić Ante, nadučitelj 4 — Bačkov Mijo, glavar 5 — Bahija Tome, pošt. poslovač 5 — Bačkov Bare, težak 3 – Bačkov Ante, trgovac 1 – Pastrović Kata, umir. učitelj. 5 — Bakija Ljubo, posjednik 10 Pleslić Ive, zidar 1 -- Maksan Luka, 1 težak 1 — Škiljić Ive, težak 1 — Bakija Ante, težak

1 — Bakija Pilip, težak 1 — Milić Aleksandro 6 Kojundžić Jerko, zidar 3 — Vulin Marko, poljodjelac 1 — Kukin Luka, poljodjelac 1 — Krpeta Bare, poljodjelac 1 — Vujasin Karo, poljodjelac 1 — Vujasin | Sime, poljodjelac 1 - Maksan Andrija, poljodjelac 1 Srdarov Jela 1 — Čudina ud. Antica 1 — Rašin Mate 1 — Kazija Joso, poljodjelac 1 — Potrošna obrtna zadruga 20 - Bačkov Mate, posjednik 1 -Cudina Sime pk. Pere 1 - Brana Mate, c. k. stražm. 3 — Baće Mijo, c. k. podstraž. 2 — Margaretić Luka,
c. k. oruž. 2 Marketin Tome, cestar 1 — Bakija Božo, poljod. 1:20 — Lokin Ivan pk. Bože 2:50 — Lokin Blaž i Ivan 2:70 -- Bakija Kuzme, posjednik 3:20 - Mijočev Dume, poljod. 0:80 - Stojanov Vice 1:60 - Stojanov ud. Matija 1 - Juričin Ive 0:80 -Juričin Andrija pk. Mate 0:60 - Juričin Šime, poljodjelac 0:50 — Juričin Andrija pk. Blaža 1 — Stojanov Šime 0:80 — Bakija Šime pk. Frane 0:40 -Orlić Antun, zidar 0:50 - Orlić Ivan, zidar 0:40 Franulić Marija 0:20 - Bašíć Ante, poljodj. 0:50 Maksan Ivan, poljodj. 0:60 - Lacman Mate, poljodj. 0:50 - Trošić Šime, drvodjelac 0:20 - Rosan ud. Maša 0:50 — Rosan Cvita 0:60 — Kazija Šime, poljodj. 0:40 — Kazija Mate, poljodj. 1 — Kazija Ante, poljodj. 0:60 — Nikolić Tome pk. Mate 0:80 — Vu-jasin Ante, poljodjelac 1:50 — Ćudina Tome, poljo-djelac 1:50 — Juričin Vice, poljodjelac 1:70 — Maksan Vice, poljodjelac 1 - Vulin Filip, poljodjelac 1:60 - Sarić Jakov, poljodjelac 0:50 - Lukić Ive, poljodjelac 2:30 - Čudina Marko Dako, poljodjelac 1:10 - Stojanov Frane, poljodjelac 1:20 - Vukoja ud. Ivanica 1:10 - Barešić Jakov, poljodjelac 1 -Vučkov Marko, poljodjelac 0:60 - Cudina Joso, poljodjelac 0:90 — Čudina Šime pk. Mate, poljodjelac

2:50 — Cudina Mate pk. Luke, poljodjelac 1:60 — | 0:80 — Stojanov Joso, težak 0:80 — Stojanov Jakov, | — Pedišić Sime pk. Jure 1 — Pedišić Ante Vicin 1 Žarković Frane, poljodjelac 0:50 - Cudina Frane, poljodjelac 0:50 - Cudina Ivan pk. Šime, posj. 2 -Krpeta Ive 0:70 - Krpeta Mate 0:70 - Krpeta Sime 0:60 — Krpeta Joso i Roko 1 — Kurtov Joso 2:70 - Sarin Filip 1 - Sarin Sime pk: Jose 1:20 Šarlija ud. Ivanica 0:60 — Šarin Šime pk. Ivana 1:20 - Šarin Ilija 1:20 - Kurtov Bare 1 - Kurtov Šime pk. Mate 1:30 - Lacman Joso 1:90 - Rašin Šime 0:60 - Rašin ud. Šinka 0:90 - Maksan Frane 2:70 Maksan Filip 1:30 - Jadrešin Nikola 1:10 - Čudina lve 1 - Codina ud. Jela 1:10 . Lacman Sime Lacman Mate i Petar 1:60 - Rosan Sime 2:101:40 - Rosan ud. Jerka 1:80 - Bakija lve, težak 1 Bakija Frane, težak 1 – Lacman Tome, težak 1:20 Čudina Joso pk. Luke 1:60 — Juričin Jakov, težak - Kurtov Aloiz, težak 0:90 — Bungur ud. Cvita 1:90 0:70 - Bungur Marko 1 - Sanbunjak Sime 1:40 -Kurtov Šime 1 – Bungur Ante 2 – Lokin Gašpar 2 - Lokin Sime 1 - Badin Frane 1:40 - Lalin Mile 1:40 — Bareśić Filip 1 — Kazija Roko 1:10 — Kazija Pere, težak 1 - Sarić ud. Anica 1 - Rosan | Turanj 10 - Božica Santini 1 -- Stana Juresko 1 Luka, težak 2:50 - Rosan Benjamin, težak 2:50 -Rosan Niko, težak 2.50 — ivas Božo, težak 1 — Maksan Joso, težak 1 Ivas Ante, težak 2:60 — Maksan Mijat, težak 1:90 - Vukoja Tome, težak 0:80 – Ivas ud. Ivanica 2:60 – Sarić Luka 0:20 – Barešić Marko pk. Grge 0:20 – Barešić Mate, težak 1:30 Sime 1 – Milivoj Dobrilović 0:20 – Ana Bausović Barešić Marko, težak 1:10 - Barešić Šime, težak 1:20 - Barešić Antica, težak 0:80 - Barešić Ive, Bausović Sime 0:20 - Milković Ante 1 - Vidas Bogdanić Ante 1 - Bojmić Jerka 0:30 - Jakovljev težak 0:80 — Barešić Sime, težak 0:60 — Barešić Jerko 0:80 — Pedišić Sime pk. Jakova 1:20 — Vu-Joso, težak 0:20 — Barešić Vice, težak 0:40 — Sto- | kašina Martin 1 — Santini İve pk. Nikole 1 — Bolić | 0:20 — Ivanov Tome 0:60 - Ostoić Ive 0:40. (Slijedi janov Marko, težak 2:70 Stojanov Luka, težak 0:80 Sime pk. Petra 1 — Rota Vice 0:80 - Budanović Tkon).

težak 0:60 - Stojanov Joso, težak 0:80 - Stojanov - Marko Mišulić 1 Ive Budanović I - Deković Krsto, težak 1 - Stojanov Grgo, težak 0:20 - Vulin Ive 0:54 - Mandić Križe 0:60 Tome, težak 0:80 - Vulin Ana 0:20 - Vulin Ana Jovo Santini 0:40 - Nikola Santini Cice 2 - Buda-Antina 1 - Vulin Mate 0:40 - Vulin Joso 1 - Nikolić Tome 1:20 - Rašin Stipe 1 - Bungur Frane 0:80 - Sarić Ive 0:70 Sarić Tomica 0:70 - Sarić Ivanica 0:70 - Sarić Sime 0.50 - Čubrić Marko 0:20. Bunja Filip 0:80 - Srdarov Joso 1.

Ante Soša, župnik kr. 5 — Potrošno-obrtna. Zadruga 50 — Veronika Simonelli, učiteljica 5 — Petar Dolaš, oružnik 5 - Blaž Madjerić, postmajstor 5 - Burić Miho, stražmestar 5 -- Karmela Spada 5 -- Grgo Milošević, um. oruž. 5 — Glavar Madjerić Zakarija i pučanstvo Pašmana 108:47.

e) u Turnju kr. 81:42; dopriniješe: don Frane Soša, župnik kr. 6 - Mitar Santini, glavar 10 -Jakov Santini, umir. fin. respicient 4 - Andro Santini, pomorski stražar 5 Miro Santini 2 – Mandić Ante pk Križe 1 - Elena de Benedetti 10 - Crkva — Simica Vukašina 0:50 — Ivan Santini 1 -- don Anton Soša 2 – Mandić Marko 0:50 – Santini Dragutin 1 - Simo Santini 0:60 - Pedišić Joso 0:40 -Spiro Santini 1 — Bolić Ive 0:20 — Jačan Sime 0:40 | lović Tomica 0:20 — Pribilović Simica 0:20 — Ja-Mišulić Sime 0:40 — Santini Marko 1 — Mandić 0:60 — Santini Šime 0:40 - Jačan Joso 0:40 — - Stojanov Ive, težak 0:80 - Stojanov Mijo, težak 1 Sime 0:80 - Županović Krše 0:80 - Kadija Mate 1

Vidas lve 1 nović Jure 0:60 - N. N. 0:40 - Luca ud. Pedišić 0:40 - Sakupljeno od N. N. 0:28.

f) u Tkonu kr. 71:46; dopriniješe: don Stipe Banov kr. 5 - Ruža Loidanić 5 - Josip Magrinić, um. žandar 6 — Titulić Vid, poštar 0:50 — Gotovina d) u Pašmanu kr. 193:47; dopriniješe: don Mate 3 — Banov Ive 1 — Bojmić Lovre 1 — Karlo Grdač 0:30 - lve Katičin 0:30 lve Sandrić 0:20 – Luka Ugrinić 0:20 — Jakov Ugrinić 0:20 — Božo Ugrinić 0:20 - Mate Ugrinić 0:20 - Mijo Ugrinić 0:40 - Marko Barić 0:30 - Tomo Ugrinić 0:20 -Ugrinić Pedišić Mate 2 — Pedišić Bože 0:20 – Pere Ugrinić 0:20 — Pedišić Sime 0:20 — Pedišić Marija 1 - Ugrinić Ante 0:20 - Marko Muščet 0:50 Grdaš Ive 0:30 - Gradaš Joso 0:20 - Bojmić Franica 1 - Bojmić Sime 0:20 - Ostojić Sime 1 -Ostojić Blaž 1 - Ukić Ante 0:20 - Ukić Sime 0:20 - Ukić Jakov 0:10 - Rudić Sime 1 - Rudić Ive 0:20 - Rudić Ivanica 0:20 - Mileta Stane žena Matina 1 - Muščet Bare 0:40 - Muščet Božo 0:20 -Ugrinić Lovre 0.40 - Pribilović Marija 0:40 - Pribilović Božica 0:20 - Pribilović Kata 0:20 - Uribikovljev Božica 0:20 - Radović Pere i Simica 0:30 – Pribilović Ante 0:40 – Pribilović Ivanica 0:50 – Radović Sime 0:22 - Rudić Ante pk. Luke 1 Ante 0:20 - Bogdanić Pavao 1 - Ugrinić Tome

(Slijedi).

je sad tri ne karpa navala napre. Ipak i ruske opera će on pričuv plano uskole ofenzi oko mljive hovi g mične. poslje je to dvade kida, koji s je to mira, zahtije petosti krvava nim, duševi shvatlj nacima izdržav mile, 1 toč ne

akciju

u uspj

kovnije

vjero-z

pred n

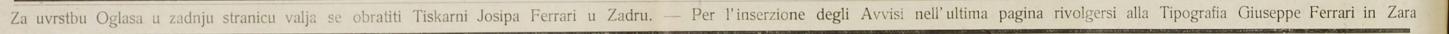
600

samom kr. 3:

stoje 6

pretplat primaju l

se ru

Sa dvostrukim relijevom: Nj. Veličanstvo Cesar Franjo Josip I. i Vilim II. Mit vereinten Kräften ili Viribus unitis 1914, sa gvozdem ili sa službenim saveznim krstom c. i k. Ratnoga Ministarstva : od čelika ili nikla kr. 5, sa kožnim povezom na ruku kr. 6, vanredno plosnat kr. 8, sa radijskim brojevima kr. 10, sa džepnim budilnikom kr. 15, jeftin časovnik od nikla kr. 3, lanac na ratni časovnik kr. 1; ratni budilnik "Kanone" kr. 5; ratni budilnik "Trommier" kr. 6; 3 godine jamstva. Salje uz pouzeće Prvo skladište ratnih časovnika

MAX BÖHNEL, Beč, IV. Margarethenstrasse 27 69. Izvorni tvornični cjenik besplatno. Novo! Sreben časovnik sa povezom na ruku i sa dvostrukim zaklopcem kr. 20.

The second s

TISKARNICA **G. FERRARI** (naslj. Petra Jankovića)

....

11

...

fi .

SOCIETÀ OFFICINA MECCANICA E FONDERIA

Ingegnere: PIETRO VERACI in FIRENZE.

Anonima con Sede in Firenze. - Capitale versato Lire 1.200.000.

Assortimento il più completo di

MACCHINE OLEARIE

premiate con due gran prix, due diplomi di l.o grado e sette medaglie d'oro.

Assume forniture a condizioni favorevolissime.

Rappresentante la Ditta: FRATELLI MANDEL & NIPOTE - ZARA.

...

Calle Larga ZADAR Telefonbr 87

Tiskarnica je snabdjevena najnovijim materijalom kao i najmodernijim strojevima. Prima i izragjuje što prije i najvećom pažnjom kojumudrago tiskarnu radnju, pismenima latinskim, njemačkim, ćirilicom, i grčkim. Izvršuje kromotipografične radnje, radnje su tri boje i t. d. osmrtnice. posjetnice, omote, račune, fakture, trgovinske police i t. d;

sve uz najniže cijene da se nema kojati konkurencije.

Ungheresi. Vinc. princ. Cor. 125.000, in rate mensili di Cor. 6. Singole cartelle Cor. 2 ecc. ACCETTA versamenti di denaro fissi e in Conto Corrente, con restituzione senza preavviso, verso un

RILASCIA Assegni bancari sulle principali piazze d'Europa e s'incarica di tutte le operazioni d'incasso, versamenti e ili richieste dei propri clienti, senza alcuna sp

ASSICURA Cartelle di lotteria e Obbligazioni contro la perdita derivante dall'ammortizzazione, alle condizioni generalmente stabilite.

ASSUME Assicurazioni nei rami: Incendi, Vita, Accidenti, Furto con iscasso, quale Agenzia Principale delle Assicurazioni Generali di Trieste.

SRPSKA STEDIONICA u ZADRU (protokohsano udruženje s ogramčenim jamstvom). OSNOV. 1901. - ZAP. RAD. 1902.

PRIMA NOVAC na članske knjižice i na one stalne nedjeljne štednje. Najmanji je ulog ove vrste štednje 50 para (helera) sedmično; štednja traje 4 godine. PRIMA NOVAC na uložne knjižice od 1 krune na više uz kamatu $4 \frac{1}{2} \frac{9}{0}$; otkaz po pogodbi. PRIMA NOVAC u tekući račun, vršeći sve naloge svojih kontokorentista. Úslovi po pogodbi. PRIMA OSTAVE na čuvanje i rukovanje, uz naročite uvjete. IZDAJE zajmovena mjenicu, obveznicu ili u te-

kući račun sa i bez hipotekarnog osjeguranja. IZDAJE zajmove na račun zaloga papira od vrijednosti, zlatna i srebrna novca.

ESKOMPTUJE izvučene papire od vrijednosti i

kupone. KUPUJE i prodaje papire od vrijednosti, čekove, devize i svakovrsni strani novac uz najpovolnije uslove.

PRODAJE promesse za sva vučenja. PREGLEDA izvučene brojeve svih vrsta papira od vrijednosti.

OSJEGURAVA srećke i ostale vučenju podložne papire od vrijednosti protiv gubitka pri vučenju. VRŠI NAPLATE I ISPLATE u i izvan Monarhije. OBVALJA SVE POSLOVE BRZO, TAČNO KULANTNO.

je stan hovih viti od rišćena Karpat Je su Rus trpjeli razbila prodru njihovo masama da bud Razgov Na je zapo ručnik pisniku "New Y koji je p "Ville de "sjajan proizveo Ha tek 26. J sam se Jasan po

elastično s mjesta postupat kao da s nizma sv okom i r je put p "Magla j mogao (pod vode zapovijed Onda sar kih torpi nivši. Isl parobrod da ugje

posada u ispod din